

Apstiprinu

Liepājas Valsts tehnikums

Direktors _____
(A. Ruperts)

2023.gada 2.janvāris

DDI – 24 2023

DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJA DARBAM AR KASES APARĀTU

(Izstrādāta pamatojoties uz Darba aizsardzības likuma 14.pantu un MK 10.08.2010 noteikumiem Nr.749 «Apmācības kartība darba aizsardzības jautājumos»).

1. Vispārējās darba aizsardzības prasības

- 1.1. Patstāvīgi darbu drīkst veikt personas, kurām veikta medicīniskā veselības pārbaude pirms stāšanās darbā, ievadinstruktaža, sākotnējā instruktaža darba vietā un drošu darba veikšanas paņēmieni apmācība.
- 1.2. Vienu reizi 12 mēnešos strādājošiem jāiziet atkārtota instruktaža. Personas, kas nav instruētas un apmācītas, patstāvīgi darbu veikt nedrīkst. Ja strādājošie neievēro darba aizsardzības noteikumus, viņiem jāiziet atkārtota instruktaža.
- 1.3. Strādājošā pienākumi:
 - 1.3.1. veikt tikai to darbu, kuram viņš ticis apmācīts un izgājis darba aizsardzības instruktažu;
 - 1.3.2. ievērot iekšējās darba kārtības noteikumus;
 - 1.3.3. zināt ekspluatācijas prasības darba aprīkojumam (kases aparāta) un darba vietas iekārtojumam;
 - 1.3.4. zināt un ievērot darba laika un atpūtas režīmu (reglamentētie pārtraukumi) atkarībā no darba ilguma un slodzes lieluma;
 - 1.3.5. zināt un lietot vingrinājumus fiziskā un garīgā noguruma samazināšanai, vingrinājumus acīm;
 - 1.3.6. ievērot tīrību un kārtību darba telpās;
 - 1.3.7. zināt pirmās palīdzības sniegšanas paņēmienus nelaimes gadījumā cietušajam.
- 1.4. Prasības darba vietas iekārtošanai un darba ar kases aparātu veikšanai:
 - 1.4.1. lietot tikai tādas kases aparātus, kuriem pievienota ražotāja vai izplatītāja sagatavota instrukcija par drošu ekspluatāciju un kuri ir atbilstošā darba kārtībā;
 - 1.4.2. kases aparātam (divi displeji, printera nodalījums ar čekiem un kontroles lentu, • darba režīmu pārslēdzējs, tastatūra) jābūt stingri nostiprinātam uz naudas nodalījuma, veidojot vienotu sistēmu;
 - 1.4.3. kases aparātu drīkst pieslēgt tikai vienfāzes maiņstrāvas 220 V sprieguma elektrotīklam ar 5 A drošinātāju. Aparātu nedrīkst pieslēgt pārslogotiem tīkliem, novietot to tuvu speciālo elektromagnētisko lauku ierīcēm (vismaz 3 m), kā arī apsildes ierīcēm. Kontaktslēdzim jābūt iezemētam;
 - 1.4.4. darbs ar kases aparātu organizējams un darba vieta iekārtojama, ņemot vērā visus darba vides riska faktoros un ergonomikas prasības. Iekārtojot darba vietas, jāņem vērā šādi ieteikumi:
 - 1.4.4.1. acīm jābūt vismaz 70 cm attālumā no aparāta demonstrējošā ekrāna;
 - 1.4.4.2. aparāta novietošanai domātā darba galda optimālais augstums no 680 mm līdz 760 mm;
 - 1.4.4.3. aparāta novietošanai domātā darba galda virsmai jābūt matētai, ar zemu atstarošanas koeficientu, pietiekami lielai, lai varētu ērti novietot kases aparātu un citas izmantojamās ierīces un materiālus;
 - 1.4.5. Apgaismojums darba vietā pielāgojams dažādām vajadzībām (darbam ar aparātu un tā apkopei). Lai apgaismojums būtu mērens, labāk nodrošināt jauktu apgaismojumu (dienasgaismu un mākslīgo apgaismojumu). Vēlams, lai dienasgaismas avots atrastos sānos;
 - 1.4.6. kases aparāta lietotāja drošības garantēšanai darba vietā iekārtojama signalizācijas poga. Ja nepieciešams, nospiežot signalizācijas pogu, ārkārtas situācijā var izsaukt apsardzi vai ieslēgt signalizāciju.
- 1.5. Ugunsdrošības pasākumi:
 - 1.5.1. smēķēt tikai īpaši norādītās vietās;
 - 1.5.2. zināt un ievērot ugunsdrošības prasības;
 - 1.5.3. nodrošināt brīvu pieeju ugunsdzēsamajiem līdzekļiem.

- 1.6. Elektrodrošības prasības:
 - 1.6.1. elektroierīcēm un visām metāla, daļām, kuras var nokļūt zem sprieguma, jābūt droši izolētām un iezemētām;
 - 1.6.2. zināt un ievērot elektrodrošības prasības.
- 1.7. Darba higiēnas prasības darba vietai:
 - 1.7.1. gaisa temperatūrai jābūt diapazonā no 16 līdz 23° C aukstajā gadalaikā, no 16 līdz 27° C siltajā laikā;
 - 1.7.2. relatīvajam mitrumam jābūt diapazonā no 30 līdz 70 %;
 - 1.7.3. gaisa kustības ātrums nedrīkst pārsniegt 0,4 m/s;
 - 1.7.4. darba vietas -apgaismojumam jābūt ne mazākam par 500 lx; gaismekļa konstrukcijai jāpasargā, acis no spuldzes apžilbinošās, ietekmes.
- 1.8. Darbinieks ir tiesīgs, atteikties veikt darbu, vai pārtraukt to, ja darba devējs nav - nodrošinājis nekaitīgus un drošus apstākļus, vai darba veikšana var radīt risku nodarbinātā vai citu personu drošībai un veselībai. Ja darbinieks neatbilst nodarbinātā profesionālajai sagatavotībai vai darba devēja sniegtajai instruktāžai darba aizsardzības jomā.

2. Bīstamie un kaitīgie darba vides faktori

- 2.1. Ergonomikas prasībām neatbilstoši iekārtotas darba vietas.
- 2.2. Neatbilstošs mikroklimats (paaugstināta vai pazemināta gaisa temperatūra, palielināts mitrums, ventilācijas trūkums).
- 2.3. Statiska piespiedu darba poza sēžot vai stāvot
- 2.4. Traumatisma risks (elektrotraumas risks, pakļūšanas risks, u.c.).
- 2.5. Nepietiekams apgaismojums.
- 2.6. Psiholoģiskie riska faktori - saspringts darba laiks, koncentrēšanās, materiālā atbildība.

3. Kolektīvie un individuālie aizsardzības līdzekļi

- 3.1. Darbiniekam jāievēro sekojošas prasības:
 - 3.1.1. Darba un atpūtas laika organizācija;
 - 3.1.2. Relaksējošie vingrinājumi ķermenim;
 - 3.1.3. Drošības zīmes;
- 3.2. Darbiniekam jāseko līdz:
 - 3.2.1. Lai darba vietā būtu pietiekams apgaismojums;
 - 3.2.2. Lai darbotos vietējā ventilācija;
 - 3.2.3. Lai darba vieta būtu tīra un sakārtota;
 - 3.2.4. Lai darba vieta būtu atbilstoši apzīmēta (drošības zīmes, brīdinošie uzraksti).
- 3.3. Darbiniekam jālieto sekojoši individuālās aizsardzības līdzekļi:
 - 3.3.1. Darba apģērbs;
 - 3.3.2. Darba apavi ar neslīdošā, zolēm.

4. Darba aizsardzības pasākumi uzsākot darbu

- 4.1. Pirms uzsākt darbu, jāpārlicinās:
 - 4.1.1. vai darba vieta, kases aparāts un darba piederumi ir darba kārtībā;
 - 4.1.2. vai darba vietā neatrodas nevajadzīgi priekšmeti;
 - 4.1.3. darba sēdeklis ir noregulēts ērtai sēdēšanai, ja tāds ir paredzēts
- 4.2. Pirms ieslēgt aparātu, vizuāli jāpārbauda:
 - 4.2.1. kases aparāts, ierīces utt. Aparātam, ierīcēm, kontaktdakšai jābūt nebojātiem un darba kārtībā;
 - 4.2.2. bojāti savienošanas kabeļi, lokanie vadi, kontaktdakša vai rozete;
 - 4.2.3. aparāta stabilitāte: visam iekārtas kompleksam jābūt stabili nostiprinātam uz galda virsmas;
 - 4.2.4. darba galda virsmai jābūt tīrai, gludai un bez bojājumiem;
 - 4.2.5. apgaismojumam jābūt pietiekamam un piemērotam dažādu operāciju veikšanai ar kases aparātu.
- 4.3. Pirms kases aparāta ieslēgšanas jāpārlicinās, vai aparāts ir iezemēts, vai elektrības vadiem nav redzamu bojājumu, vai nav citu redzamu defektu.
- 4.4. Ja ir redzami iekārtu, aparāta vai elektrisko vadu bojājumi, jāinformē objekta vadītājs vai elektriķis. Līdz bojājumu novēršanai aparātu nedrīkst izmantot.
- 4.5. Iedarbinot kases aparātu, jāievēro instrukcijā norādītais ieslēgšanas režīms.

5. Darba aizsardzības prasības darba laikā

- 5.1. Veicot darba operācijas ar kases aparātu, lietotājiem:
 - 5.1.1. jāievēro visas iestādē noteiktās darba drošības, elektrodrošības un ugunsdrošības prasības;
 - 5.1.2. jālieto pareizas darba metodes un jāievēro ekspluatācijas režīms;
 - 5.1.3. jāneregulē simbolu spilgtums displejā (lodziņā);
 - 5.1.4. jāievēro kontroles lentas un čeku ievietošanas režīms;
 - 5.1.5. mainot čeku lentu, jābūt uzmanīgam, lai pieskaroties nesavainotu rokas.
- Pēc lentas nomaiņas jāpārlicinās, vai čeki tiek izdrukāti pareizi;
- 5.1.6. ieteicams neaizņemt darba telpu ar nevajadzīgiem priekšmetiem (ejam jābūt tīrām, sausām un brīvām).

5.2. Laikus jāveic noteiktās kases aparāta apkopes operācijas (kases aparāta tīrīšanas gadījumā atslēgt to no elektrības).

5.3. Lai mazinātu statiskā sprieguma veidošanos un iedarbību kases aparāta apkopes laikā (arī beidzot darbu), nepieciešams izmantot tikai antistatiskus materiālus.

5.4. Kases aparāta lietotājiem aizliegts atstāt bez uzraudzības atvērtu aparāta naudas nodalījumu, kā arī pamest darba vietu, nebrīdinot objekta vadītāju (tiešo darbu vadītāju).

5.5. Darbs ar kases aparātu ir saspringts, tas prasa pastāvīgu uzmanību, koncentrēšanos un rada lielu slodzi redzes orgāniem. Tas ir darbs, kas saistīts ar kakla un plecu muskuļu sasprindzinājumu. Lai izvairītos no dažādiem sarežģījumiem un diskomforta sajūtas, kases aparāta lietotājam ieteicams veikt speciālus fiziskus vingrinājumus, kā arī vingrinājumus psiholoģiskai un acu atslodzei.

5.6. Ja darba laikā ir redzami kases aparāta, vadu vai ierīču bojājumi vai tā darbā parādās traucējumi, kases aparāts jāizslēdz un jāinformē objekta vadītājs (tiešais darbu vadītājs) vai elektriķis. Līdz bojājumu novēršanai kases aparātu nedrīkst izmantot.

6. Prasības, kas jāievēro beidzot darbu

6.1. Beidzot darbu, kases aparāts un citas ierīces jāizslēdz (jāatvieno strāvas padeve, ja kases aparāts netiks iedarbināts turpmākās 48 stundas) un jāveic lietošanas instrukcijā noteiktās kases aparāta apkopes operācijas, kā arī jāsakārto darba vieta.

6.2. Kases aparāta lietotājs ir atbildīgs par kases aparāta un tā piederumu uzturēšanu kārtībā, darba piederumu un ierīču pareizu apkopi un tīrīšanu.

6.3. Ja darbs ar kases aparātu organizēts maiņās (tiek nodots citam darbiniekam), maiņas tiek nodotas iestādē noteiktajā kārtībā, izdarot visus nepieciešamos pierakstus un no kases aparāta izdrukājot savas maiņas darba rezultātus.

7. Darba aizsardzības prasības ārkārtas situācijā

7.1. Ja pēkšņi pārtraukta elektroenerģijas vai apgaismojuma padeve – jāpārtrauc darbs, jāizslēdz un jāatvieno no tīkla elektriskās iekārtas un ierīces.

7.2. Bojājumu gadījumos pārtraukt darbu līdz attiecīgā bojājuma novēršanai.

7.3. Ugunsgrēka gadījumā nekavējoties darbu pārtraukt un ziņot vadītājam, veikt pasākumus ugunsgrēka dzēšanai vai izsaukt Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu pa tālruni 112 un piedalīties ugunsgrēka likvidēšanā.

7.4. Traumu gadījumā pārtraukt darbu un sniegt nepieciešamo pirmo palīdzību cietušajam vai pašpalīdzību notikuma vietā. Notikuma vietā saglabāt avārijas vai nelaimes gadījuma izveidojošos situāciju. To izmainīt drīkst tikai gadījumā, ja tas saistīts ar palīdzības sniegšanu, ja šāda situācija pati par sevi rada bīstamību, kā arī pēc viegliem nelaimes gadījumiem, ja tiek traucēts darbs.

7.5. Par darba laikā iegūtām traumām nekavējoties ziņot darba devējam.

8. Darbinieka atbildība par instrukcijas noteikumu pārkāpumiem

Par instrukcijas prasību neizpildīšanu, darba disciplīnas pārkāpumiem, atkarībā no pārkāpuma rakstura un sekām, kas radušās pārkāpuma rezultātā pēc pastāvošās likumdošanas vainīgajai personai piemērojama paredzētā disciplinārā, civiltiesiskā vai kriminālā atbildība. Personas, kuras pārkāpušas darba aizsardzības prasības, atkarībā no kaitējuma raksturu un sekām, var tikt sauktas pie disciplinārās, civiltiesiskās vai kriminālās atbildības.